

- Лопатинська, Н. А. (2025). Нейропрописи як засіб формування графомоторних навичок у дітей молодшого шкільного віку з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання. *Сучасний дизайн інклюзивного навчання: успішні українські та зарубіжні практики: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (11 листопада 2025 р., м. Київ). Київ, 149-151.
- Методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорій (типології) освітніх труднощів у осіб з ООП та рівнів підтримки в освітньому процесі. Міністерство освіти і науки України Національна академія педагогічних наук України Інститут спеціальної педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка НАПН України. 2021. 200.
- Нижник, Т. О. (2023). Сенсорна інтеграція і інклюзивна освіта: сприяння когнітивному розвитку дітей з особливими потребами. *Інноваційна педагогіка*. 56(1), 111-115.
- Трикоз, С. В. (2020) Використання цифрових технологій у ознайомленні дітей з порушеннями інтелектуального розвитку з природничими поняттями. *Збірник матеріалів Всеукраїнського науково-практичного семінару Цифрова компетентність вчителя нової української школи*, Київ, 109-110.

О.П. Таран, м. Київ

op.taran@kubg.edu.ua

О.О. Танасієнко, м. Київ

ootanasiienko.fpsrso25m@kubg.edu.ua

ЛІПЛЕННЯ З ГЛИНИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ТА ЕМОЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ ДІТЕЙ З МОВЛЕННЄВИМИ ТРУДНОЩАМИ

Актуальність. Українське суспільство переживає складні часи, що характеризуються збільшенням кількості стресових ситуацій, зумовлених воєнним станом. Зокрема, Л. Потапюк та Б. Лінник акцентують увагу на негативному впливі подій, пов'язаних із війною на розвиток зв'язного мовлення дітей з особливими освітніми потребами (Потапюк; Лінник, 2024). Зокрема, в умовах воєнного стану емоційна сфера дітей дошкільного віку з мовленнєвими труднощами характеризується інтровертованістю, труднощами у вираженні низки емоцій (здивування, печаль, сором), а також проявами вираженої агресивності та тривожності через зовнішні подразники (повітряна тривога, вибухи) (Корженко, 2023).

Використання арттерапевтичних технологій стало предметом досліджень у педагогічній і логопедичній практиці, оскільки арттерапія сприяє розвитку комунікативних умінь, зниженню емоційної напруги, активізації мовленнєвої діяльності та формуванню позитивної самооцінки дитини. Зокрема ліплення, як один з важливий метод арттерапії, дозволяє дітям не лише розвивати дрібну

моторику, а й стимулює мовленнєву активність через створення форм і фігур з пластиліну чи глини (Павлюківська, (2025).

Мета. Розглянути особливості використання ліплення з глини як засобу розвитку мовлення та емоційної підтримки дітей з мовленнєвими труднощами.

Виклад основного матеріалу. Так, Т. Голінська та Н. Фаренюк наголошують, що заняття з ліпленням всебічно впливають на розвиток дитини: вони підвищують чутливу чутливість, тобто сприяють тонкому сприйняттю форми, фактури, кольору, ваги, пластичності; розвивати уяву, просторове мислення, загальну ручну спритність, моторику; синхронізувати роботу обох рук; формувати вміння планувати роботу з реалізації плану, прогнозувати результат і досягати його, при необхідності вносити корективи в початковий план (Голінська; Фаренюк, 2020). Зокрема, В. Павлюківська підкреслює, що саме ліплення є дуже корисним для дітей, що мають порушення моторики, оскільки допомагає зміцнити м'язи, які безпосередньо залучені в мовленнєвій діяльності, такі як м'язи обличчя та рук (Павлюківська, 2025).

В своєму дослідженні К. Тичина, Н. Бабич, Є. Линдіна, та О. Ревуцька, виявили, що систематичне використання розроблених автором ігор з тістом позитивно вплинуло на моторику дітей, дошкільного віку з дитячою апраксією мовлення, в експериментальних групах спостерігалось значне покращення як мануальної, так і оральної моторики, підвищилася точність і зосередженість у виконанні рухів, а також покращилися точність і швидкість артикуляційних рухів. Поряд з цим постерігалось зменшення затримок і неправильних послідовностей рухів під час виконання завдань на рухи пальців та зменшення додаткового часу і допомоги від логопеда (Tychyna, Babych, Lyndina, Revutska, 2024).

Отже, заняття з ліплення є ефективною формою, в процесі якої розвиваються тактильні відчуття і дрібна моторика дітей. Під час ліплення дитина виконує точні маніпуляції з матеріалом, що вимагає великої концентрації та координації рухів. Опанування технічними прийомами скочування, сплющування, розплющування, вдавлювання, розкочування, защипування, загострення, відтягування чи з'єднання різних часин виробу, розвиває гнучкість і силу пальців, позитивно впливаючи на дрібну моторику. Зокрема, використовувати глину рекомендовано з раннього віку, оскільки це природний матеріал, що є м'яким і зручним для використання дитиною з самих перших років життя. Глина дозволяє дітям розвивати силу та точність рухів, оскільки її можна легко розтягувати, розривати та змінювати форму. (Ярославцева; Кир'яченко, 2025).

Робота з глиною є хорошим способом стимулювати словесне вираження почуттів у дітей, яким не дістає таких здібностей. Дитина може отримувати задоволення від використання глини як від самостійної діяльності, але ліплення може також долучити до справжньої соціальної активності. У процесі такої активності діти діляться один з одним міркуваннями, думками, почуттями, відчуттями (Цумарева, 2019).

Варто зазначити, що нами не виявлено системних досліджень, щодо використання безпосередньо ліплення з глини як засобу розвитку мовлення у дітей з мовленнєвими труднощами.

З теоретичного огляду можемо зазначити, що ліплення з глини є не лише творчим, але й терапевтичним процесом, що сприяє особистісному розвитку та соціальній інтеграції дитини з мовленнєвими порушеннями. Також це може бути ефективним способом виразити себе, подолати внутрішні бар'єри, розвинути дрібну моторику та активізувати мовлення. Глина, як матеріал, символізує гнучкість та можливість створювати щось нове власними руками.

Дорослий (вихователь або логопед), який працює з дітьми з мовленнєвими труднощами може проводити як індивідуальні, так і групові заняття з глиною. Стосовно розвитку мовлення групові заняття мають перевагу над індивідуальними, оскільки в процесі творчості діти часто розмовляють, обмінюються та діляться відчуттями. Глину можна використовувати в роботі з дітьми починаючи із раннього віку, пропонуючи різноманітні дії: зім'яти, розплющити, сформувати кульку, потикати пальчиками чи кулачками, погладити чи просто занурити руки. При організації занять з глиною, доцільними є реалізація принципу особистісного підходу та створення атмосфери емоційної підтримки.

Висновки. Таким чином, в даній публікації розглянуто ліплення як один з засобів арттерапії, що позитивно впливає на розвиток мовлення та забезпечує емоційну підтримку дітей з мовленнєвими порушеннями. Проте, застосування глини, як засобу розвитку мовлення дітей з мовленнєвими труднощами, потребує емпіричного дослідження шляхом створення та апробації системної корекційно-розвиткової програми в межах логопедичного супроводу.

Список використаних джерел

- Голінська, Т. М., & Фаренюк, Н. В. (2020). Розвиток продуктивної діяльності дітей дошкільного віку під час ліплення. *The VI th International scientific and practical conference «About the problems of science and practice, tasks and ways to solve them»* (October 26-30, 2020). Milan, Italy, 299-304.
- Корженко, А. С. (2023). Особливості емоційної сфери дітей дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення під час воєнного стану. *Система освіти і виховання дітей з особливими освітніми потребами: досвід минулого – погляд у майбутнє : до 85-річчя акад. В. І. Бондаря* [Електронне видання] : зб. наук. пр. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; [редкол.: Ю. Д. Бойчук (голов. ред.) та ін.]. Харків, 369–374.
- Павлюківська, В. О. (2025). Арт-терапевтичні технології як засіб корекції мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку. *Modern Challenges in Economic and Technological Innovation*, 409-412.
- Потапук, Л. М., & Лінник, Б. В. (2024). Вплив воєнного конфлікту на розвиток зв'язного мовлення дітей з особливими освітніми потребами: виклики та стратегії підтримки. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 1(108), 151-160.

- Ярославцева, М. І., & Кир'яченко, Д. С. (2025) Ліплення як засіб розвитку тактильних відчуттів і моторики в дошкільному віці. The 6th International scientific and practical conference “*Science in the modern world: innovations and challenges*” (February 20-22, 2025) Perfect Publishing, Toronto, Canada, 391-400.
- Цумарева, Н. (2019) Психотерапевтичні властивості глини як засобу пошуку внутрішнього балансу. *Простір арт-терапії: мінливість і стабільність – пошуки балансу: матеріали XVI Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції* (м. Харків, 15 – 17 лютого 2019 р.) / [за наук. ред. А. П. Чуприкова, Л. А. Найдьонової, О. Л. Вознесенської, О. М. Скар]. Харків : СПД ФО Степанов В. В., 85-90.
- Tychyna, K., Babych, N., Lyndina, Y., & Revutska, O. (2024). The impact of Playdough games on the development of oral motor skills in preschool children with childhood apraxia of speech. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series «Pedagogy and Psychology»*, 10(3), 51-60.

К.О.Тичина, м. Київ

k.tychyna@kubg.edu.ua

А.О. Комашенко, м. Київ

aokomashenko.fpsrso23@kubg.edu.ua

ОБГРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ ДЛЯ ДІАГНОСТИКИ СКЛАДОВОЇ СТРУКТУРИ СЛОВА НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ ЗАПИТІВ ФАХІВЦІВ

Актуальність. Складова структура слова розглядається як фундаментальний компонент фонетико-фонологічної організації мовлення дитини. Її формування відображає зрілість механізмів серійної організації мовленнєвих рухів і слугує підґрунтям для становлення просодичної організації мовлення. Порушення складової структури слова (елізії, метатези, ітерації, спрощення збігів тощо) є стійким симптомом у дітей із системними порушеннями мовлення різного генезу, зокрема при дизартрії та дитячій апраксії мовлення (Duffy, 2013). Сучасна логопедична практика потребує стандартизованого інструментарію, який дозволяє не лише фіксувати симптоматику, а й аналізувати динаміку виконання мовленнєвих завдань (Freed, 2025). Недостатня уніфікованість підходів до обстеження складової структури слова ускладнює диференціальну діагностику та визначення первинного механізму порушення.

Мета роботи – здійснити теоретичне та емпіричне обґрунтування структури діагностичного протоколу складової структури слова на основі аналізу професійних запитів фахівців та сучасних психолінгвістичних моделей мовленнєвого програмування.

Виклад основного матеріалу. Теоретичним підґрунтям дослідження став системний підхід до вивчення мовлення (Бабич & Тичина, 2021; Freed, 2025), а також результати вивчення впливу структури та частотності складів на точність